

Temanotat

Russland: Oppholdstillatelse og visum for utenlandske borgere

© Landinfo 2016

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

Om Landinfos temanotater

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos temanotater er basert på opplysninger fra nøye utvalgte kilder. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

Temanotatene bygger på både skriftlig og muntlig kildemateriale. En del av informasjonen som formidles, er innhentet gjennom samtaler med kilder på informasjonsinnhentingsreiser. Landinfo tilstreber bredde i kildetilfanget, og så langt mulig er det innhentet informasjon fra kilder som arbeider uavhengig av hverandre. Alt benyttet kildemateriale er fortløpende referert i temanotatene. Hensyn til enkelte kilders ønske om anonymitet er ivarettatt.

Notatene gir ikke et uttømmende bilde av temaene som undersøkes, men belyser problemstillinger som er relevante for UDIs og UNEs behandling av utlendingssaker.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos temanotater gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

About Landinfo's reports

The Norwegian Country of Origin Information Centre, Landinfo, is an independent body within the Norwegian Immigration Authorities. Landinfo provides country of origin information (COI) to the Norwegian Directorate of Immigration (Utlendingsdirektoratet – UDI), the Immigration Appeals Board (Utlendingsnemnda – UNE) and the Norwegian Ministry of Justice and Public Security.

Reports produced by Landinfo are based on information from carefully selected sources. The information is collected and analysed in accordance with [common methodology for processing COI](#) and [Landinfo's internal guidelines on source and information analysis](#).

To ensure balanced reports, efforts are made to obtain information from a wide range of sources. Many of our reports draw on findings and interviews conducted on fact-finding missions. All sources used are referenced. Sources hesitant to provide information to be cited in a public report have retained anonymity.

The reports do not provide exhaustive overviews of topics or themes, but cover aspects relevant for the processing of asylum and residency cases.

Country of Origin Information presented in Landinfo's reports does not contain policy recommendations nor does it reflect official Norwegian views.

SUMMARY

Russia is home to a large number of migrants, most of whom originate from former Soviet countries.

Being issued a temporary residence permit is a main criterion for subsequently obtaining a permanent residence permit in Russia. There is an annual, set quota of temporary residence permits, and the permits are issued for a maximum of three years. A permanent residence permit is valid for five years and is renewable.

A person who intends to work in Russia must apply for a work permit. If the person is from a country whose nationals must be in possession of a visa to enter Russia, he/she must have an offer of employment at the time of application. Persons from countries enjoying visa-free entry to Russia can apply for a so-called *patent*. The patent does not require an offer of employment at the time of application.

People from countries from which a visa is required to enter Russia must apply for a visa; a tourist visa, visa for private visit, work visa, student visa, business visa or transit visa, depending on the reason for entry.

Overstaying a visa period is punishable by a fine and expulsion from Russia according to the law on administrative offenses. Discrepancy between the reason for entry and the activity performed in Russia is also a violation of the law, and can lead to administrative expulsion.

SAMMENDRAG

Russland har svært mange migranter og de fleste av disse kommer fra tidligere Sovjetstater.

Det sentrale grunnlaget for oppholdstillatelse i Russland er midlertidig oppholdstillatelse. Dette gis innenfor en årlig kvote, for maks tre år. Midlertidig oppholdstillatelse danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse, som er gyldig i fem år og som kan fornyes.

Dersom hensikten med oppholdet i Russland er å jobbe, må man søke om arbeidstillatelse. Personer fra visumpliktige land må ha et arbeidstilbud på søknadstidspunktet. Dersom personen er fra et visumfritt land, kan det søkes om såkalt *patent* fra Russland. Dette krever ikke at man har et arbeidstilbud på søknadstidspunktet.

Personer fra visumpliktige land må søke visum for innreise til Russland: turistvisum, visum for privatbesøk, arbeidsvisum, studievisum, forretningsvisum og transittvisum.

Oversittelse av visumperioden danner grunnlag for bot og utvisning fra Russland etter lov om administrative forseelser. Uoverensstemmelse mellom formål med visum og faktisk aktivitet i Russland, er også et forhold som kan danne grunnlag for utvisning fra Russland, med påfølgende innreiseforbud.

INNHold

1. Innledning	6
2. Juridisk rammeverk	7
3. Midlertidig oppholdstillatelse	8
3.1 Prosedyrer for midlertidig oppholdstillatelse	8
3.2 Rettigheter ved midlertidig oppholdstillatelse.....	9
3.3 Søknad om midlertidig oppholdstillatelse fra russisk utenriksstasjon.....	9
3.4 Grunner for å nekte eller kansellere midlertidig oppholdstillatelse.....	10
3.4.1 Opphold utenfor landet i mer enn seks måneder.....	12
4. Permanent oppholdstillatelse	13
4.1 Prosedyrer for permanent oppholdstillatelse	13
4.2 Rettigheter ved permanent oppholdstillatelse.....	14
4.3 Grunner for å nekte eller kansellere permanent oppholdstillatelse.....	14
5. Arbeidstillatelse	15
5.1 Korrupsjon.....	16
6. Ulike typer visum	17
6.1 Turistvisum.....	17
6.2 Visum for privatbesøk.....	17
6.3 Forretningsvisum.....	18
6.4 Arbeids- og studievisum.....	18
6.5 Transittvisum.....	18
6.6 Uoverensstemmelse mellom formål med visum og aktivitet i Russland.....	18
6.7 Oversittelse av visumperiode.....	19
6.8 Falsk underlagsdokumentasjon i forbindelse med visum.....	19
7. Spesielt om studievisum	20
7.1 Studenter fra Syria.....	20
7.2 Om studievisum.....	20
7.3 Hva skjer med studievisumet dersom man ikke tar eller består eksamener, ikke betaler studieavgift eller ikke møter til forelesningsprogrammet?.....	21
7.4 Adgang til å reise inn og ut av Russland på studentvisum	22
7.5 Korrupsjon innen høyere utdanning	22
8. Referanser	23

1. INNLEDNING

Tillatelser som følge av søknad om asyl i Russland er behandlet i et eget temanotat – *Russland: Asylsystemet, administrativ utvisning og tvangsutsendelser* (Landinfo 2016).

Migrasjonspolitik i Russland utfordres av store ankomsttall, av at yttergrensen er svært lang, og av at det som før Sovjetunionens fall var intern migrasjon innenfor Sovjetunionens grenser, senere har blitt til migrasjon over yttergrenser. Kun USA har flere immigranter enn Russland. Ifølge Russlands generaldirektorat for migrasjon (GUVM)¹ (tidligere føderale migrasjonstjenesten – FMS) reiste det ca. 16 millioner utenlandske borgere inn i Russland i 2014. Om lag 8 millioner av disse var registrert hos migrasjonsmyndighetene. Rundt 11 millioner utenlandske borgere oppholdt seg i landet i 2014 (GUVM u.å.c). Ca. 35 % av de utenlandske borgerne antas å dra til Moskva-regionen (Kommersant 2014).

Flesteparten av de utenlandske borgerne som oppholder seg i Russland for å jobbe, kommer fra de tidligere sovjetstatene. Russland er i stor grad avhengig av arbeidsmigrasjon, fordi folketallet har vært synkende over mange år. Dessuten tar arbeidsmigranter mange jobber som russiske borgere ikke er interessert i å ha (Bershidskij 2015).

Det har blitt innført strengere lover på migrasjonsfeltet. Den 1. januar 2015 ble det innført regler om at borgere fra såkalte SUS-stater,² unntatt medlemmene i Eurasian Economic Union (Hviterussland, Kasakhstan, Kirgisistan og Armenia), må ha pass (utenrikspass) for å reise til Russland. Tidligere var det tilstrekkelig å kunne fremvise nasjonalt ID-dokument (Kommersant 2014). Regelverket for registrering av personer, både egne lands borgere og utenlandske borgere, har også blitt strengere.

Notatet redegjør i hovedsak for regelverk knyttet til ulike typer oppholdstillatelser og visum til Russland. Det understrekes at Landinfo har begrenset informasjon om hvordan regelverket praktiseres. Etter Landinfos erfaring med Russland bør det også tas høyde for at ikke alle bestemmelser i loven i praksis etterleves. I de tilfellene Landinfo har konkret informasjon om reell praksis, blir det påpekt. Notatet er basert på åpne skriftlige kilder og på informasjon innhentet på en informasjonsinnhentingsreise til Russland i februar 2016.

¹ I presidentens resolusjon nummer 156 av 05. april 2016 ble den føderale migrasjonstjenesten (FMS) nedlagt. Samtidig ble Generaldirektoratet for migrasjon opprettet (GUVM) (Main Directorate for Migration Affairs – Gravnoe upravlenie po voprosam migratsii Ministerstva vnutrennikh del Rossijskoj Federatsii, GUVM MVD RF) som ligger under det russiske innenriksdepartementet (MVD). Som for FMS, er direktoratet ansvarlig for å implementere statlig migrasjonspolitik, funksjoner for kontroll og offentlige tjenester innenfor migrasjon. Direktoratet utsteder også utenrikspass og bostedsregistrering. Deler av GUVM har også politimyndighet. Sjefen for GUVM utpekes direkte av innenriksministeren (Wikipedia u.å). Det er Landinfos inntrykk at GUVM har omtrent de samme ansvarsoppgavene som FMS tidligere når det gjelder migrasjon.

² Dette er stater som tidligere var en del av Sovjetunionen. SUS har ni medlemsland per i dag: Armenia, Aserbajdsjan, Hviterussland, Kasakhstan, Kirgisistan, Moldova, Russland, Tadsjikistan og Moldova.

2. JURIDISK RAMMEVERK

Etter oppløsningen av Sovjetunionen i 1991, førte juridiske og administrative endringer til ny migrasjonspolitikk. For det første ble *propiska*-systemet, som tidligere tildelte rett til å bo og jobbe i bestemte områder i Russland, oppløst. Dette førte til større grad av bevegelsesfrihet internt i landet. For det andre ble retten til å reise ut av Russland lovfestet i Konstitusjonen av 1993, og etter hvert også lovfestet i loven om innreise og utreise av den russiske føderasjon fra 1996 (ICMPD 2005).

Retten til innreise og utreise av Russland for utenlandske borgere er regulert i *loven om prosedyrer for innreise og utreise av den russiske føderasjon* (Lov om innreise og utreise 1996). I henhold til lovens kapittel 4, artikkel 24, kan utenlandske borgere reise inn og ut av Russland hvis de er i besittelse av visum eller gyldige ID-dokumenter. En utenlandsk borgers rett til å forlate Russland kan etter lovens kapittel 5, artikkel 28, begrenses dersom vedkommende er pågrepet og mistenkt for en kriminell handling, har blitt dømt for en kriminell handling (venter på å sone), har unndratt seg forpliktelser pålagt av domstolen, eller har utestående skatteinnbetaling. Innreise kan også begrenses i henhold til lovens artikkel 27 dersom personen er administrativt utvist fra Russland.³

Den *føderale loven om lovlig status for utenlandske borgere* (Lov om lovlig status for utenlandsk borger 2002) regulerer utenlandske borgeres status i Russland. Den regulerer også utstedelse av invitasjon til utenlandsk borger som grunnlag for innreise og registrering i Russland. Loven innførte et system for registrering av utenlandske borgere gjennom såkalte migrasjonskort, som må fylles ut ved kryssing av grensen. Kortet angir hvor man skal bo, oppholdets varighet og hvem som har invitert. Dette systemet resulterte senere i en egen lov – *føderal lov om migrasjonsregistrering av utenlandske borgere og statsløse i den russiske føderasjonen* – fra 2007.

Utenlandske borgere må registrere seg, senest syv dager etter ankomst.⁴ Det er den føderale loven om lovlig status for utenlandske borgere som regulerer ansettelse av utenlandske borgere i Russland.

³ *Administrativ utvisning* av utenlandske borgere fattes dersom personen har begått ulovlige handlinger, som er i konflikt med nasjonale sikkerhetsinteresser, beskyttelse av nasjonale grenser eller offentlig ro og orden. Administrativ utvisning fattes også dersom person har begått alvorlig brudd på lov om lovlig status for utenlandske borgere eller annen russisk lovgivning. Administrativ utvisning fattes av en dommer. Ved administrativ utvisning, person kan ikke returnere til Russland innen et visst antall år. *Deportasjon* er utsendelse av utenlandsk borger i tilfelle av tap eller opphør av juridisk grunnlag for opphold i Russland. Deportasjon finner sted som følge av vedtak fattet av FMS (Iontsev & Ivakhnyuk 2013). Deportasjon kan skje i form av frivillig pålagt utreise eller tvangsretur.

⁴ Dette gjelder ikke for personer som bor på hotell, gjestehus, mv. eller som oppholder seg på sykehus for medisinsk behandling (Lov om lovlig status for utenlandske borgere 2002).

3. MIDLERTIDIG OPPHOLDSTILLATELSE

3.1 PROSEDYRER FOR MIDLERTIDIG OPPHOLDSTILLATELSE

Artikkel 6 i den føderale loven om lovlig status for utenlandske borgere regulerer midlertidig oppholdstillatelse. Midlertidig oppholdstillatelse gir en utenlandsk borger rett til å bo midlertidig i Russland frem til personen eventuelt søker og får permanent oppholdstillatelse (Lov om lovlig status for utenlandske borgere 2002).

Det er direktoratet for migrasjon (GUVVM) som utsteder midlertidig oppholdstillatelse. Midlertidig oppholdstillatelse gis for maks tre år, og kan ikke forlenges (Lov om lovlig status for utenlandske borgere 2002; Goslugi u.å.).

Man kan enten søke om midlertidig oppholdstillatelse fra Russland, eller fra russisk utenriksstasjon i landet der vedkommende bor⁵ (GUVVM u.å.a). Dersom det søkes om midlertidig oppholdstillatelse fra Russland, må vedkommende oppholde seg i Russland på gyldig visum. Ifølge den russiske ambassaden i Oslo (e-post, juni 2016), er typen visum i utgangspunktet ikke viktig, men det generelle utgangspunktet er at hensikten med reisen må sammenfalle med faktisk aktivitet i Russland. Det er mulig å komme til Russland på turistvisum og søke om midlertidig oppholdstillatelse, men i slike tilfeller må man ifølge ambassaden «argumentere grundig for dette».

Visumet må imidlertid være gyldig i seks måneder fra søknadstidspunktet, som følge av at behandlingstiden for midlertidige oppholdstillatelser er seks måneder (UNHCR, e-post, mars 2016).

Dokumenter som må leveres sammen med søknaden er gyldig ID-dokument, dokument fra siste oppholdsland som bekrefter fravær av kriminell atferd, dokument som bekrefter at personen er bosatt utenfor sitt hjemland, dokument fra kompetent helseinstitusjon i hjemlandet eller Russland som bekrefter fravær av narkotikaavhengighet og smittsomme sykdommer som er en fare for andre, samt en bekreftelse på at man ikke er smittet av hiv (GUVVM u.å.a).

I henhold til en kvoteordning gis det kun et bestemt antall midlertidige oppholdstillatelser hvert år (Lov om lovlig status for utenlandske borgere 2002; Goslugi u.å.). Ifølge UNHCR (e-post, mars 2016) er den totale kvoten for hele Russland i 2016 på 125 900 (i 2015 var den på 151 175, med andre ord 25 300 flere enn i år). Kvoten for Moskva ligger normalt på rundt 2000 tillatelser per år, for St. Petersburg på rundt 1500 tillatelser og for Kaliningrad fylke på rundt 4000 tillatelser. Kvoten er med andre ord begrenset, og når kvoten er full, tas det ikke imot nye søknader.

Enkelte grupper kan få midlertidig oppholdstillatelse utenfor kvoten. Dette omfatter for eksempel personer som er gift med russiske borgere som er fast bosatt i Russland, personer som er født på russisk territorium og personer som tidligere har hatt russisk statsborgerskap. Dette betyr at selv om kvoten er fylt, vil noen kategorier av søkere kunne søke og eventuelt få innvilget midlertidig oppholdstillatelse. Midlertidig asylstatus er ikke ført opp som gyldig grunnlag for å søke om midlertidig

⁵ Se mer informasjon under pkt. 3.2.

oppholdstillatelse utenfor kvoten (Lov om lovlig status for utenlandske borgere 2002).

Det koster 1600 russiske rubler (ca. 210 NOK per juli 2016) å søke om midlertidig oppholdstillatelse. Saksbehandlingen skal etter regelverket ikke ta mer enn seks måneder fra søknadsdato (Goslugi u.å.).

Midlertidig oppholdstillatelse gis i form av et stempel i den utenlandske borgerens ID-dokument, som bærer tittelen *Razresjenie na vremennoe prozjivanie* (Разрешение на временное проживание – «midlertidig oppholdstillatelse») (Goslugi u.å.).

Landinfo har ikke funnet statistikk over antall innvilgelser av midlertidig (eller permanent oppholdstillatelse) fordelt på ulike nasjonaliteter. Statistikkene til GUVM (u.å.c) gir imidlertid tall på det totale antallet innvilgelser: i 2014 fikk 227 916 personer innvilget midlertidig oppholdstillatelse, mens tallet for de første 10 månedene av 2015 var 365 161.

3.2 RETTIGHETER VED MIDLERTIDIG OPPHOLDSTILLATELSE

Personer med midlertidig oppholdstillatelse har rett til å jobbe, men kun i føderasjonssubjektet der de søkte og fikk tillatelsen. Midlertidig oppholdstillatelse gir ikke automatisk rett til å arbeide, men det må søkes særskilt om arbeidstillatelse (Lov om lovlig status for utenlandske borgere 2002; IRB 2011).

Dersom en person med midlertidig oppholdstillatelse er i jobb, og arbeidsgiveren betaler inn til Social Security Fund (SSF), har personen krav på følgende sosiale rettigheter: en uførhetsstøtte (dersom arbeidsgiver har betalt inn til SSF minst seks måneder før uførhet inntraff), graviditets- og fødselsstøtte (1000 NOK), engangsutbetaling ved fødsel (1500 NOK), månedlig barnetrygd frem til barnet er 1,5 år (300 NOK for det første barnet, 600 NOK for det andre barnet og øvrige barn). Dersom personen ikke har en arbeidsgiver som betaler inn til SSF, eller ikke er i jobb i det hele tatt (lovlig, registrert arbeid), har ikke personen krav på noen sosiale rettigheter (UNHCR, e-post, juni 2016).

Personen har ikke rett til på eget initiativ å endre bosted innenfor føderasjonssubjektet der tillatelsen ble gitt for, eller å velge bosted utenfor dette føderasjonssubjektet (Lov om lovlig status for utenlandske borgere 2002, art. 11). Personer med midlertidig oppholdstillatelse får et såkalt «visum for midlertidig oppholdstillatelse» som er et flerreisevisum som de kan reise inn og ut av Russland på, med gyldighet like lenge som den midlertidige oppholdstillatelsen.

3.3 SØKNAD OM MIDLERTIDIG OPPHOLDSTILLATELSE FRA RUSSISK UTENRIKSSTASJON

I henhold til informasjonssidene til direktoratet for migrasjon (GUVM) kan en utenlandsk borger søke om midlertidig oppholdstillatelse i Russland fra russisk utenriksstasjon i landet hvor han er bosatt (GUVM u.å.a).

Den russiske ambassaden i Oslo (e-post, juni 2016) har opplyst at de kan ta imot søknad om midlertidig oppholdstillatelse fra en utenlandsk borger. Søkeren må legge

ved pass som er gyldig i mer enn seks måneder og et dokument som bekrefter at personen er permanent bosatt i landet.

Søknaden oversendes til Russland, via russisk UD, til den respektive delen av landet hvor søkeren har søkt opphold. Søknad og dokumentasjon i en søknad som fremmes ved utenriksstasjon, er helt tilsvarende en søknad som hadde blitt levert i Russland.

Ambassaden har opplyst at de krever et konsulatgebyr for å søke, og ikke det vanlige gebyret når man søker i Russland (som er 1600 RUB, ca. 200 NOK). Landinfo kjenner ikke til gebyrets størrelse, det fremgår heller ikke av ambassadens nettside der pris på andre konsulære tjenester fremgår. Det skal ta 20 dager å få behandlet søknaden.

Hvis personen får innvilget midlertidig oppholdstillatelse, utsteder det russiske konsulatet i Oslo visum for midlertidig opphold i Russland. Søkeren reiser til Russland på dette visumet, og får visumet gjort om til midlertidig oppholdstillatelse i regionen vedkommende har søkt om å oppholde seg i.

Landinfo forstår det slik at det vanligste er å søke midlertidig oppholdstillatelse mens man befinner seg i Russland på gyldig visum. Ifølge ambassaden er søknader om midlertidig oppholdstillatelse vanligere i land som ligger lenger unna Russland med vanskeligere adkomstmuligheter.

3.4 GRUNNER FOR Å NEKTE ELLER KANSELLERE MIDLERTIDIG OPPHOLDSTILLATELSE

I henhold til loven om lovlig status for utenlandske borgere (2002, art. 7) skal midlertidig oppholdstillatelse nektes eller kanselleres dersom søkeren:

- 1) supports violent change of bases of the constitutional system of the Russian Federation, other actions creates the safety hazard of the Russian Federation or citizens of the Russian Federation;*
- 2) finances, plans terrorist (extremist) acts, assists in making of such acts or makes them, and equally other actions supports terrorist (extremist) activities;*
- 3) within five years preceding to day of filing of application about issue of permission to temporary residence, was exposed to administrative expulsion out of limits of the Russian Federation, deportation or it was transferred by the Russian Federation to the foreign state according to the international treaty of the Russian Federation on readmission or within ten years preceding to day of filing of application about issue of permission to temporary residence, repeatedly (two and more times) was exposed to administrative expulsion out of limits of the Russian Federation, deportation or it was transferred by the Russian Federation to the foreign state according to the international treaty of the Russian Federation on readmission;*
- 4) provided forgery or false documents or reported about itself obviously false data;*
- 5) it is condemned by the sentence which has entered legal force of court for making of heavy or especially serious crime or the crime which recurrence is acknowledged dangerous, or for the crime execution, connected with illicit trafficking in drugs, psychotropic substances and their analogs or precursors, the plants containing drugs or psychotropic substances or their precursors, and also their parts containing drugs or psychotropic substances or their precursors;*

6) has the outstanding or not removed criminal record for making of heavy or especially serious crime in the territory of the Russian Federation or beyond its limits, recognized by that according to the Federal Law;

7) repeatedly (two and more times) within one year it was involved in the administrative responsibility for making of the administrative offense connected with infringement of the public order and public safety or violation of the mode of stay (accommodation) of foreign citizens in the Russian Federation or the procedure by them to the labor activity in the territory of the Russian Federation, or made the administrative offense connected with illicit trafficking in drugs, psychotropic substances and their analogs or precursors, the plants containing drugs or psychotropic substances or their precursors, and also their parts containing drugs or psychotropic substances or their precursors;

8) within the next year from the date of issue of permission to temporary residence did not perform the labor activity in established by the legislation of the Russian Federation the procedure within hundred eighty days or did not receive the income or has no sufficient means in the sizes, allowing to contain and the members of the family being in its dependence, without resorting to the help of the state, at level not below the subsistence minimum established by the law of the subject of the Russian Federation in which territory temporary residence is authorized to it. Action of this situation does not extend on the foreign citizen:

the size of which monthly average income or the size of the monthly average average per capita which income of the member of the family not below the subsistence minimum established by the law of the subject of the Russian Federation in which territory temporary residence is authorized to the specified foreign citizen. The monthly average income of the foreign citizen and the monthly average average per capita income of the member of the family of the foreign citizen are determined according to the procedure, established by the authorized Government of the Russian Federation by the federal executive body; being trained on the full-time course of study in the professional educational organization of the Russian Federation; being trained on the full-time course of study in the educational organization of the higher education in the Russian Federation, including according to programs of preparation of scientific and pedagogical personnel in postgraduate study (adjunktur); pensioner or disabled person; relating to other categories of the persons which list is established by the Government of the Russian Federation;

9) after three years from the date of entrance has in the Russian Federation of premises on the bases, stipulated by the legislation no Russian Federation;

10) left the Russian Federation in the foreign state for permanent residence;

11) there are outside of the Russian Federation more than six months;

12) got married with the citizen of the Russian Federation, formed the basis for receipt of permission to temporary residence, and this scrap it is nullified by court;

13) is the patient with drug addiction, or has no certificate on absence at it of the disease caused by the human immunodeficiency virus (HIV infection), or suffers one of infectious diseases which represent danger to people around. The list of such diseases and the procedure for confirmation of their availability or absence affirm the authorized Government of the Russian Federation the federal executive body;

14) arrived to the Russian Federation according to the procedure, not requiring receipt of a visa, and did not provide in due time the documents specified in the subparagraph 1 of Item 5 of Article 6.1 of this Federal Law.

3.4.1 Opphold utenfor landet i mer enn seks måneder

Ifølge lov om lovlig status for utenlandske borgere, art. 7.1 (11) er det å ha oppholdt seg utenfor Russland i mer enn seks måneder sammenhengende grunnlag for å kansellere midlertidig oppholdstillatelse.⁶ Landinfo har vært i kontakt med flere kilder for å undersøke i hvilken grad disse bestemmelsene blir fulgt opp i praksis: UNHCRs representasjon i Moskva, samt flere advokater som er tilknyttet Memorials Migration Network-program (via norsk utenriksstasjon i Russland). Kildene jobber med migrantsspørsmål, og har god kjennskap til russisk utlendingslov og praksis. Norsk utenriksstasjon i Russland har i tillegg kontaktet russiske migrasjonsmyndigheter for å få deres syn på saken, men har p.t. ikke mottatt svar.

UNHCR opplyste i e-post (mars og mai 2016) at personer med midlertidig oppholdstillatelse (og permanent oppholdstillatelse) må gjennom en re-registreringsprosedyre (hos migrasjonsmyndighetene) én gang i året, hvor vedkommende må bekrefte sitt bosted i Russland. I skjemaet som fylles ut er det en egen rubrikk med datoer for når man krysset grensen inn og ut av Russland. Når det stadfestes under re-registreringen at personen har oppholdt seg mer enn seks måneder utenfor Russland, skal tillatelsen trekkes tilbake. På spørsmål fra Landinfo hvor strengt denne tillatelsen blir praktisert, opplyste UNHCR at de ikke er kjent med praktisering av bestemmelsen, som følge av at de sjelden er i kontakt med personer som har forlatt Russland.

UNHCR opplyste videre at dersom personen kommer fra et land som er visumpliktig til Russland, tillatelsen har blitt kansellert og personen ikke har forlatt Russland, vil personen være ulovlig i Russland. I så tilfelle kan vedkommende bli utvist og sendt ut av landet.

Flere advokater tilknyttet Memorials Migration Network opplyste at ved opphold på mer enn seks måneder utenfor Russland blir oppholdstillatelsen automatisk annullert ved hjelp av den russiske utlendingsforvaltningens datasystem, uten at saken blir vurdert på nytt fra myndighetenes side. Grensepassering ved utreise fra Russland blir registrert, og vil seks måneder senere generere en annullering av oppholdstillatelsen i datasystemet. Ifølge advokatene er dette rutine, og skjer i stort omfang. Det blir i denne omgang ikke tatt hensyn til individuelle omstendigheter – heller ikke omstendigheter som familie eller sykdom. Det blir ikke sendt ut forhåndsvarsling om annullering. Utlendinger med oppholdstillatelse som har vært utenfor Russland i mer enn seks måneder, blir stoppet på grensen og nektet innreise til Russland. Advokatene nevnte imidlertid tilfeller der migranter i denne kategorien har klart å reise inn grunnet det de mener er et teknisk tidsintervall fra data ble overført fra utlendingsforvaltningens datasystem til datasystemet som brukes ved grensepasseringer. Når disse personene har oppsøkt utlendingsmyndighetene for å

⁶ Den samme regelen gjelder for personer med permanent oppholdstillatelse som har vært ute av Russland i mer enn 6 måneder sammenhengende. Dette er regulert i lov om lovlig status for utenlandske borgere, art. 9.1 (11).

gjenregistrere seg eller fornye tillatelsen, har de fått beskjed om at tillatelsen har utløpt.

Advokatene opplyste at den russiske utlendingsforvaltningen sender ut en kunngjøring om annulleringen til utlendingens siste kjente adresse i Russland. Klagefristen er tre dager. En eventuell klage må rettes til en domstol, og her er det mulig at andre omstendigheter kan bli hensyntatt. Det er ingen informasjon om klageomgangen i kunngjøringen, og i praksis er det svært få som klarer å skaffe advokatbistand og utforme en klage innen tredagersfristen. I situasjoner der utlendingen befinner seg utenfor Russland, kan det være vanskelig å få informasjon om kunngjøringen dersom han/hun ikke har en operativ adresse i Russland.

Ifølge lov om lovlig status for utenlandske borgere (2002, art. 6 (6)), får man ved avslag på søknad om midlertidig oppholdstillatelse eller ved kansellering av midlertidig oppholdstillatelse en karantenetid på ett år før man kan søke på nytt.⁷ Ifølge de nevnte advokatene vil en søknad etter utløpet av karantenetiden i utgangspunktet behandles på ordinært vis, men i lys av historikken, må man regne med at den blir behandlet på en mer grundig måte.

4. PERMANENT OPPHOLDSTILLATELSE

4.1 PROSEDYRER FOR PERMANENT OPPHOLDSTILLATELSE

Ifølge lov om lovlig status for utenlandske borgere (2002, art. 8) kan en utenlandsk borger innvilges permanent oppholdstillatelse etter å ha bodd i Russland i minst ett år med midlertidig oppholdstillatelse. Søknad om permanent oppholdstillatelse må skje senest seks måneder før utløpet av den midlertidige oppholdstillatelsen.

Borgere av Hviterussland og Turkmenistan, og utenlandske borgere som er definert som høyt kvalifiserte spesialister og deres familier, kan få permanent oppholdstillatelse uten ha blitt innvilget midlertidig tillatelse først (GUVU u.å.b).

Det er direktoratet for migrasjon (GUVU) som uesteder permanent oppholdstillatelse. Tillatelsen gis for fem år om gangen.⁸ Den må fornyes senest to måneder før utløpsdato, og kan fornyes et ubegrenset antall ganger (Lov om lovlig status for utenlandske borgere 2002; GUVU u.å.b).

Det er de samme dokumentene som må leveres som ved søknad om midlertidig oppholdstillatelse (se s. 7). Det er ikke krav om å legge ved attest om at man har

⁷ I henhold til lov om lovlig status for utenlandske borgere (2002, art. 7 pkt. 1 (3)), vil en søknad om midlertidig oppholdstillatelse avslås dersom personen har blitt utvist eller deportert fra Russland fem år forut for søknadstidspunktet. Dersom personen har blitt utvist to eller flere ganger har ikke personen mulighet til å søke om midlertidig oppholdstillatelse før det har gått ti år.

⁸ Dette viser at «permanent oppholdstillatelse» etter russisk definisjon ikke tilsvarer hvordan begrepet brukes i norsk utlendingsrett. I Norge innebærer permanent oppholdstillatelse at en ikke lenger behøver å fornye oppholdstillatelsen sin, mens det i Russland ser ut til å innebære at en får større forutsigbarhet i oppholdet, men at det like fullt fordrer fornyelse ved jevne mellomrom.

flyttet til et annet land. Søkeren må i tillegg dokumentere tilstrekkelig med midler til å kunne klare seg/bo i Russland, og det må legges ved barns fødselsattester, bostedsregistrering samt samtykke fra barn mellom 14 og 18 år til å bo i Russland. Omsider må det legges ved bekreftelse på at søker ikke er hiv-smittet, avhengig av narkotika eller har andre smittsomme sykdommer som kan være en fare for andre (GUVM u.å.b).

Det koster 3500 russiske rubler (ca. 460 NOK) å søke eller søke fornyet oppholdstillatelse i Russland. Saksbehandlingen skal etter regelverket ikke ta mer enn seks måneder fra mottatt søknad (GUVM u.å.b).

Utenlandske borgere med permanent oppholdstillatelse i Russland må bekrefte sin status og bostedsadresse hos migrasjonsmyndighetene én gang per år (gjenregistrering).

Personer med permanent oppholdstillatelse får et bevis/dokument på dette. Dokumentet er blått og bærer tittelen *Vid na zjitelstvo inostronnovo grazhdanina* (Вид на жительство иностранного гражданина – «oppholdstillatelse for utenlandsk borger») (Edison TD u.å.).

I 2014 ble 115 379 personer innvilget permanent oppholdstillatelse, mens det i 2015 ble det gitt 146 720 slike tillatelser (GUVM u.å.c).

4.2 RETTIGHETER VED PERMANENT OPPHOLDSTILLATELSE

Permanent oppholdstillatelse gir personen rett til å bosette seg der vedkommende ønsker i Russland, og man trenger ikke en særskilt arbeidstillatelse for å jobbe (IRB 2011). Vedkommende trenger ikke visum for å reise inn og ut av Russland.

Personer med permanent oppholdstillatelse i Russland har krav på sosiale rettigheter på lik linje med russiske borgere, i motsetning til personer med midlertidig oppholdstillatelse, som kun kvalifiserer til sosiale rettigheter hvis personen er i jobb (UNHCR, e-post, juni 2016).

4.3 GRUNNER FOR Å NEKTE ELLER KANSELLERE PERMANENT OPPHOLDSTILLATELSE

Søknad om permanent oppholdstillatelse blir ikke akseptert dersom form og innhold på søknaden ikke oppfyller kravene,⁹ dersom det er feil i personopplysninger, mangler dokumenter eller dersom fremlagte dokumenter ikke oppfyller lovens krav. Søknaden kan også bli avvist dersom varigheten av den midlertidige tillatelsen er kortere enn seks måneder, eller dersom søkeren ikke har lovlig opphold i Russland (GUVM u.å.b).

⁹ Det er uklart om den blir den avvist uten å tas til behandling, eller behandlet og avslått for ikke å fylle formkravene.

Dersom personen kommer fra et land som krever visum til Russland, og tillatelsen har bortfalt, vil personen være ulovlig i Russland. I så tilfelle kan vedkommende bli utvist og sendt ut av landet.¹⁰

Det er for øvrig i all hovedsak de samme grunnene for å nekte eller kansellere midlertidig oppholdstillatelse, som gjelder for å nekte utstedelse eller kansellering av permanent oppholdstillatelse. En person som har vært ute av Russland i mer enn seks måneder sammenhengende får kansellert tillatelsen etter art. 9 pkt. 1 (11) i lov om lovlig status for utenlandske borgere. Personen må da søke om ny midlertidig oppholdstillatelse i Russland.

5. ARBEIDSTILLATELSE

I henhold til artikkel 13 i loven om lovlig status for utenlandske borgere, kan utenlandske statsborgere over 18 år jobbe i Russland hvis de har arbeidstillatelse, alternativt såkalt *patent*.¹¹ Patent gir personer som kommer fra visumfrie land rett til å arbeide i Russland. Personer som kommer fra visumpliktige land må ha en arbeidstillatelse.

Borgere fra land som er med i Eurasian Economic Union (Armenia, Hviterussland, Kasakhstan og Kirgisistan) trenger verken arbeidstillatelse eller patent for å jobbe i Russland, kun arbeidskontrakt med arbeidsgiver.

Det er i hovedsak to ulike typer arbeidstillatelser (det vil si ikke patent): standard arbeidstillatelser uten krav til lønnsnivå og der arbeidsgiver står som garantist, og arbeidstillatelser for høyt kvalifiserte spesialister med lønnsnivå på minimum 2 000 000 rubler. Ved standard arbeidstillatelser må den ansatte ha et arbeidstilbud på søknadstidspunktet. Tillatelsen gjelder for så lenge kontrakten varer, men visum må fornyes. Høyt kvalifiserte spesialister trenger ikke å ha et arbeidstilbud i forkant, og blir innvilget tillatelser som gjelder for tre år (Angloinfo u.å.).

Utenlandske borgere i Russland (fra visumpliktige land) som ikke trenger arbeidstillatelse er blant annet: personer med permanent eller midlertidig oppholdstillatelse (se s. 3), diplomater, akkrediterte journalister, vitenskapelig eller pedagogisk personell, utenlandske studenter som tar høyere utdanning og personer med flyktningstatus eller som har fått innvilget midlertidig asyl (Lov om lovlig status for utenlandske borgere 2002).

¹⁰ Dette vil være brudd på lov om administrativ utvisning art 18.8. For mer informasjon, se Landinfo temanotat Russland: Asylsystemet, administrativ utvisning og tvangsutsendelser (15.03.2016), som er tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/3326/1/3326_1.pdf.

¹¹ Med patent har utlendingen kun rett til å jobbe for en person, og ikke en organisasjon. For å jobbe for en organisasjon, eller for å være selvstendig næringsdrivende, er det nødvendig med arbeidstillatelse (UNHCR, epost februar 2016). Man kan bare jobbe i føderasjonssubjektet der patentet ble gitt. Patent utstedes for inntil 12 måneder. Etter 12 måneder kan personen få patent for nye 12 måneder, uten først å forlate Russland (FMS u.å.). Patent koster 4000 rubler i måneden (i overkant av 500 NOK pr. april 2016). Dette inkluderer blant annet grunnleggende helseforsikring (HRW, møte februar 2016).

Arbeidstillatelsen gir kun adgang til å jobbe i føderasjonssubjektet som er spesifisert i tillatelsen, og tillatelsen kan bare benyttes for arbeidet den ble gitt for (Expatica u.å.).

Russland har årlige kvoter for hvor mange arbeidstillatelser som gis til personer fra visumpliktige land. Fra januar 2015 er det derimot ikke lenger kvoter for arbeidstillatelsene som gis til personer fra ikke-visumpliktige land, for eksempel SUS-land. Disse må imidlertid likevel ha *patent* (Sinelschikova 2014).

Fra 2015 må alle utenlandske borgere som ønsker å jobbe i Russland, unntatt høyt kvalifiserte spesialister, oppfylle krav til russiskkunnskaper og samfunnskunnskap om Russland (Lexology 2014).

Dersom en person har inngått en formell arbeidskontrakt i Russland og relevante myndigheter er informert (og har innvilget arbeidstillatelse), skal vedkommende etter loven ha tilgang til helsehjelp i poliklinikker eller akutt- og spesialistbehandling. Dette får man gjennom VMI (Voluntary Medical Insurance), som er en slags forsikringspakke som arbeidsgiver tilbyr, eller gjennom avtale mellom helseinstitusjon og arbeidsgiver (Lov om lovlig status for utenlandske borgere 2002, art. 13, pkt. 10).

I 2014 ble det gitt 2 062 804 patenter, mot 1 585 716 per oktober 2015. I 2014 ble det gitt 1 065 307 arbeidstillatelser, mot 186 183 per oktober 2015. I 2014 ble det gitt 145 836 arbeidstillatelser til høyt kvalifiserte/faglært arbeidskraft, mot 52 389 per oktober 2015. Tallene for 2015 viser en betydelig nedgang sammenlignet med 2014. Dette har høyst sannsynlig sammenheng med fall i rubelen, hvilket gjør arbeidsmarkedet vanskeligere, men henger også trolig sammen med at det har blitt strengere krav for tidligere Sovjetborgere for å få komme til Russland og for å få arbeidstillatelse.

5.1 KORRUPSJON

Bevis for arbeidstillatelse utstedes av migrasjonsmyndighetene. Ifølge en diplomatkilde (november 2014) er det lett å forfalske bevis for arbeidstillatelse. Etter det kilden kjente til er det først og fremst falske kopier av bevis for arbeidstillatelse som sirkulerer, og det er sannsynligvis et marked for å kjøpe slike dokumenter. Ifølge den samme kilden er det for øvrig veldig lett å kjøpe ulike dokumenter i Russland.

HRW opplyste til Landinfo (møte februar 2016) at det også er korrupsjon knyttet til utstedelse av patent. For å få patent må man bestå en språkprøve i russisk og få helseattest på at man ikke er smittet med HIV/AIDS. Det er bedrifter med en eller annen tilknytning til myndighetsstrukturer som lager slike helseattester (uten å faktisk foreta testene), og som selger disse.

6. ULIKE TYPER VISUM

Enkeltvisum eller visum for inntil to reiser innvilges for inntil 90 dagers varighet. Enkeltvisum kan søkes flere ganger, også etter hverandre, men visumets varighet kan ikke overstige mer enn 90 dager i en 180-dagersperiode. Flerreisevisum kan utstedes med inntil fem års varighet, men kan per gang ikke overstige mer enn 90 dager i en 180-dagersperiode (Den russiske ambassade i Oslo u.å.a).

Det er ulike typer visum til Russland: turistvisum, visum for privatbesøk, forretningsvisum, arbeids- og studievizum og transittvisum. I tillegg får de som har midlertidig oppholdstillatelse utstedt flerreisevisum med et ubegrenset antall inn- og utreiser, som er gyldig i tre år.

Det er ikke et lovbrudd å reise til et tredjeland på et gyldig flerreisevisum. En person som befinner seg i utlandet på et flerreisevisum, må returnere til Russland innen visumets utløp. Utover dette, er det ingen begrenset tidsperiode for hvor lenge personen kan oppholde seg i utlandet. En person med midlertidig oppholdstillatelse i Russland som har et flerreisevisum for midlertidig oppholdstillatelse (ser mer om dette under pkt. 3.2 på s. 10), må reise tilbake til Russland innen seks måneder (UNCHR, e-poster, februar og juni 2016).

Utenlandske borgere kan søke om visum til Russland fra russisk utenriksstasjon i Norge. Den utenlandske borgeren må imidlertid være permanent eller midlertidig bosatt i Norge, og dette må dokumenteres ved enten bekreftelse fra arbeid, med bostedsattest eller oppholdstillatelse (Russisk visumsenter i Norge u.å.).

6.1 TURISTVISUM

For å søke om turistvisum må det legges ved utfylt søknadsskjema, pass, et passbilde og dokumentasjon på betalt reiseforsikring. Et turistvisum kan ikke ha lengre varighet enn 30 dager. Visumpliktige utlendinger som skal reise på turistvisum til Russland, må kunne fremvise bekreftelse,¹² turistvoucher og returbilletter med bekreftet utreisedato. Søkeren kan også bli bedt om å dokumentere at man har tilstrekkelige midler til å dekke reisen og oppholdet i Russland (Den russiske ambassade i Oslo u.å.).

Dersom en utenlandsk borger med et turistvisum til Russland forlater Russland for å dra til et annet land, vil personen ikke kunne reise inn i Russland på nytt ved å bruke samme visum. Dette fordi visumet kun tillater personen å reise inn og ut av Russland én gang. Det er ikke et brudd på loven å reise fra Russland til et annet land enn hjemland på et turistvisum (UNHCR, e-post februar 2016).

6.2 VISUM FOR PRIVATBESØK

Visum for privatbesøk kan ha en varighet i inntil 90 dager, men gis i samsvar med datoer for inn- og utreise slik det oppgis i invitasjonsbrevet. Ved privatbesøk skal søknad om visum inneholde følgende dokumentasjon: utfylt søknadsskjema, pass, et

¹² Det spesifiseres ikke hva slags bekreftelse.

passbilde samt dokumentasjon på betalt reiseforsikring. Søknaden må også inneholde en invitasjon skrevet/utstedt av migrasjonsmyndighetene, etter anmodning fra den inviterende part (privatperson) (Den russiske ambassade i Oslo u.å.c).

6.3 FORRETNINGSVISUM

Forretningsvisum kan vare fra én til tolv måneder, og kan være gyldig for enten én, to eller flere innreiser. Forretningsvisum kan ikke overstige 90 dager innenfor en 180 dagers periode. Med andre ord, en person som har fått et visum som er gyldig i tolv måneder med flere innreiser og som har vært i landet uavbrutt i tre måneder, må forlate Russland og returnere etter tre nye måneder. Søknad må inneholde utfylt søknadsskjema, pass, et passbilde, betalt reiseforsikring samt dokumentasjon på formålet med reisen til Russland (Den russiske ambassade i Oslo u.å.d).

6.4 ARBEIDS- OG STUDIEVISUM

Det utstedes kun enkeltvisum til disse formålene, med varighet på 90 dager. Det kan søkes om forlengelse (se under om studievisum). Høyt kvalifiserte spesialister som har fått arbeidskontrakt i Russland kan søke om arbeidsvisum for tre år. Visumsøknaden må inneholde utfylt søknadsskjema, nasjonalt pass, et passbilde, betalt reiseforsikring, invitasjon skrevet/utstedt av migrasjonsmyndighetene, etter anmodning fra den som inviterer visumsøkeren til å studere eller arbeide i Russland. Det må i tillegg legges ved en negativ HIV-test i original, som må inneholde informasjon om pasienten, original underskrift av legen og den medisinske organisasjonens stempel. HIV-testen må ikke være eldre enn tre måneder (Den russiske ambassade i Oslo u.å.e).

6.5 TRANSITTVISUM

Personer som skal reise gjennom russisk territorium til et annet land, trenger et transittvisum. Søknad om transittvisum skal inneholde utfylt søknadsskjema, nasjonalt pass, et passbilde, betalt reiseforsikring, gyldig visum til landet man planlegger å reise til etter å ha krysset russisk territorium samt flybillett/togbillett til og fra Russland (ikke reservasjon).

Man trenger ikke transittvisum ved opphold i inntil 24 timer fra ankomst i transittområde på flyplassen i forbindelse med mellomlanding. Transittvisum har vanligvis maksimal gyldighet i inntil 3 dager. Det kan utstedes både enkeltvisum og visum for to innreiser (Den russiske ambassade i Oslo u.å.f).

6.6 UOVERENSSTEMMELSE MELLOM FORMÅL MED VISUM OG AKTIVITET I RUSSLAND

Uoverensstemmelse mellom formål med visum til Russland og faktisk aktivitet i Russland er straffbart etter loven om administrative forseelser art. 18.8 (2). Straffereaksjoner for dette er bot på mellom 2000 og 5000 rubler og eventuell utvisning. I Moskva og St. Petersburg (både by og fylke) er straffene for dette

strengere enn resten av landet, og straffes med bøter på mellom 5000 og 7000 rubler og utvisning (Lov om administrative forseelser 2001).¹³

På spørsmål om det å reise til et tredjeland på et flerreise forretningsvisum vil være et brudd på loven som følge av at hensikten med visumet var et annet, opplyste UNHCR (e-post februar 2016) at dette ikke er et lovbrudd, fordi visumets formål kun gjelder personens tilstedeværelse i Russland, ikke andre steder.

6.7 OVERSITTELSE AV VISUMPERIODE

Oversittelse av visumperiode medfører straffereaksjoner etter lov om administrative forseelser art. 18.8 (1). Straffereaksjoner for dette er bøter mellom 2000 og 5000 rubler.¹⁴ Det fattes i tillegg vedtak om utvisning, uavhengig av hvor i Russland personen befinner seg (Lov om administrative forseelser 2001).

6.8 FALSK UNDERLAGSDOKUMENTASJON I FORBINDELSE MED VISUM

Landinfo er kjent med forekomsten av falske underlagsdokumenter i forbindelse med søknad og utstedelse av visum til Russland. Den regionale avisen Fontanka skrev i oktober 2015 om utbredt bruk av falske invitasjonsbrev fra utdanningsinstitusjoner (se om studievisum) og bedrifter i St. Petersburg. Undersøkelser av bedrifter som har utstedt hundrevis av invitasjoner til syriske forretningsmenn, avdekket at dette er fiktive bedrifter. Ifølge den russiske sikkerhetstjenesten som siteres i artikkelen, skal mange av innehaverne av slike visum senere har reist nordover for å komme seg over den norsk-russiske grensen der de har søkt asyl i Norge (Korotkov 2015). Både avisen Fontanka og Aftenposten navngir fiktive firmaer som har laget falske invitasjoner til arbeids/forretningsvisum til syrere. Firmaene som nevnes er Atrium, Ebenezer, Alkair, Avenue, Arctic og Focus (Korotkov 2015; Johansen 2016). Fontanka viser til at Atrium skal ha formidlet 300 falske invitasjoner og Ebenezer 200 invitasjoner. Ifølge FMS i St. Petersburg (møte februar 2016) har totalt ca. 1000 personer fått visum på grunnlag av falske invitasjonsbrev fra bedrifter i St. Petersburg. Aftenposten (Johansen 2015) opplyste at 1000 syrere har fått arbeidsvisum gjennom selskapene Atrium, Alkair, Avenue, Arctic og Focus. En tidligere russisk UD-ansatt skal ha vært en av hovedaktørene bak virksomheten.

FMS i St. Petersburg (møte februar 2016) opplyste at det først og fremst er personer som står bak organiseringen av slike falske visuminvitasjoner som blir straffeforfulgt, etter paragrafen i straffeloven som omhandler organisering av ulovlig migrasjon. FMS formidlet at det er en viktig oppgave for russiske myndigheter å stanse disse firmaene, og at det er russiske borgere som står bak. Dersom personen som fikk utstedt visumet selv kjente til at grunnlaget for visumet var uriktig, kan det også bli opprettet straffesak på vedkommende. Dette vurderes i hver enkelt sak. Det vil uansett kunne legges vekt på at vedkommende kom til Russland med andre

¹³ Ifølge art. 18.8 (3) blir brudd på art 18.8 i lov om administrative forseelser begått i Moskva og St. Petersburg (by og fylke) konsekvent straffet med utvisning.

¹⁴ Mellom 5000 og 7000 rubler dersom lovbruddet ble begått i Moskva og St. Petersburg.

formål enn å jobbe, og muligheten for at det kan opprettes sak om brudd på loven om administrative forseelser er tilstede.

7. SPESIELT OM STUDIEVISUM

I 2014 var det om lag 250 000 studenter fra rundt 150 land som studerte i Russland. Det største antallet studenter var fra tidligere sovjetrepublikker som Moldova, Tadsjikistan, Usbekistan og Ukraina. Land som Slovenia, Peru, Kina, Zambia, Syria og India er også representert ved russiske universiteter. Utenlandske studenter utgjorde i 2014 om lag 2,5 % av alle studenter i Russland. Utdanningsdepartementet i Russland har uttalt at de ønsker å heve dette tallet og rekruttere flere utenlandske studenter, og at studentmassen i Russland skal bestå av 10 % utenlandske studenter innen 2018 (Lyubinskaya 2014). Russiske myndigheter uttalte også i 2015 at de ønsker å heve kvoten for utenlandske studenter som får statsstipend (fra russiske myndigheter) fra 15 000 til 20 000 personer (Dolgov 2015). Samtidig har russiske myndigheter innført strengere krav for utenlandsstudenter for å bli tatt opp ved universiteter. Det er nå innført et obligatorisk forberedende program på ett år hvor studenter blant annet må lære seg russisk og ha et ordforråd på rundt 2300 ord, samt ha kjennskap til russisk litteratur. Internasjonale studenter må bestå en eksamen etter dette kurset for å fortsette på universitetet. Disse tiltakene inngår som del av en større satsning på å reformere systemet for høyere utdanning, og å øke anseelsen til russiske universiteter i utlandet (ICEF Monitor 2015).

7.1 STUDENTER FRA SYRIA

Det har vært en del studenter fra Syria i Russland. Dette har trolig sammenheng med at det har vært nære forbindelser mellom Russland og Syria, og at mange har hatt et nettverk i Russland (medformann i syrisk diasporaforening i St. Petersburg, møte februar 2016). Landinfo forstår det også sånn at en del unge syriske menn har reist fra Syria til Russland på studentvisum for å unngå militærtjeneste i Syria

Medformann i den syriske diasporaforeningen i St. Petersburg opplyste (møte februar 2016) at for ca. 7-8 år siden kom det en del studenter på studentvisum fra Syria til Russland. Disse hadde plass enten på statlige universitet eller ved privatskoler. Det har vært tilfeller der syrere har fått utstedt visum for å studere på privatskoler, men hvor skolene i praksis har formidlet jobber. Flere slike privatskoler ble stengt i 2015, Det ble opplyst at det har blitt vanskeligere å få studentvisum for syrere, særlig for de som har blitt invitert av privatskoler. Landinfo forstod det slik at disse søknadene vurderes grundigere enn tidligere.

7.2 OM STUDIEVISUM

Utenlandske studenter som skal studere i Russland, kan få visum for 90 dager. I motsetning til andre typer visum (les mer om ulike typer visum nedenfor) kan et slikt visum forlenges mens man er i Russland. Ved forlengelse får man et såkalt

flerreisevisum, som gjør at studenten kan reise inn og ut av Russland, for eksempel i ferier.

For å få flerreisevisum, må man legge ved attest på at man ikke er HIV-smittet og at man har forsikring. Flerreisevisum gjelder for ett år og kan deretter fornyes. Dersom man ikke søker fornyelse innen fristen (30 dager), må man forlate Russland ved utløpet av visumet, og komme tilbake på grunnlag av en ny invitasjon fra studieinstitusjonen (People's Friendship University in Russia u.å.; St. Petersburg State University of Economics u.å.).

Etter ankomst til Russland, må studenten registrere seg hos den føderale migrasjonstjenesten, senest innen tre dager. Ved å unnlate å registrere seg, kan studenten risikere å bli bøtelagt og utvist fra Russland (St. Petersburg State Polytechnical University u.å.).

Utenlandske studenter har mulighet til å søke om midlertidig oppholdstillatelse. En student må imidlertid søke innenfor den årlige kvoten, med mindre studenten tilhører en av kategoriene som kan søke utenom kvoten (se over) (Lov om lovlig status for utenlandske borgere 2002, art 6.3).

Utenlandske studenter som studerer på fulltid i Russland, har mulighet til å søke om arbeidstillatelse utenom den årlige kvoten av arbeidstillatelser i Russland (Ministry of Education and Science of the Russian Federation 2015). Tillatelsen kan ikke overstige ett år og kan fornyes flere ganger. Arbeidstillatelsen bortfaller ved avslutning av studier (Alinga Consulting Group 2014).

7.3 HVA SKJER MED STUDIEVISUMET DERSOM MAN IKKE TAR ELLER BESTÅR EKSAMENER, IKKE BETALER STUDIEAVGIFT ELLER IKKE MØTER TIL FORELESNINGSPROGRAMMET?

Utenlandske studenter må inngå og underskrive en såkalt utdanningskontrakt med studieinstitusjonen. Det går igjen som et krav i slike kontrakter at betalingen må overholdes, og at det er kontraktsbrudd dersom man ikke overholder betalingen. Kontraktsbrudd fører til tap av studieplass og påfølgende kansellering av visum. Personen plikter da å forlate landet innen en viss frist. Dersom dette ikke gjøres, danner det grunnlag for utvisning. Det kan se ut som om det varierer fra institusjon til institusjon om det å ha strøket på eksamen, ikke møtt til forelesning, ikke holde normert tid, er å anse som kontraktsbrudd. Brudd på russisk lov (av et visst alvor) og alvorlig smittsom sykdom kan også føre til kontraktsbrudd.

Det fremgår av loven om lovlig status for utenlandske borgere (2002, art. 5, pkt. 7) at ferdigstillelse av studier eller opphør av studier ved studieinstitusjonen, danner grunnlag for forkortelse av det midlertidige oppholdet (visumperioden) i Russland.

Når en person har fullført studiet må studenten returnere på et transittvisum. For å få et slikt visum må studenten ha en returbillett.

Utenlandsstudenter som blir utvist fra en studieinstitusjon, må forlate Russland innen to uker. Dersom dette ikke overholdes kan det medføre tvangsutsendelse fra Russland (Ryazan State Medical University u.å.).

7.4 ADGANG TIL Å REISE INN OG UT AV RUSSLAND PÅ STUDENTVISUM

Utenlandske studenter kan reise inn og ut av Russland på et flerreisevisum. Det er et krav om at de må informere studieinstitusjonen (ved internasjonalt kontor) om at de skal reise bort, uavhengig av om reisen er innad i Russland eller til utlandet. Dette må skje senest tre dager før avreise og senest tre dager etter tilbakekomst. Dette er for at migrasjonsmyndighetene skal kunne avregistrere vedkommende. Uten å ha blitt avregistrert, kan ikke vedkommende student registreres på nytt ved innreise til Russland. UNHCR opplyser at det å ha reist fra Russland som student uten å varsle universitetet før avreise, vil føre til en kansellering av visumet. UNHCR antar at personer i slike tilfeller i første omgang vil bli bedt om å forlate landet frivillig (e-post februar 2016).¹⁵

Dersom en utenlandsk student oppholder seg mer enn syv dager i en annen russisk by enn der vedkommende studerer, må hun/han registrere seg hos migrasjonsmyndighetene på det nye oppholdsstedet. Ved retur til studiestedet/institusjonen må kontoret for utenlandsstudenter informeres om at vedkommende har vært registrert et annet sted. Dersom en utenlandsk student endrer adresse, må studieinstitusjonen informeres om dette (Ministry of Education and Science of the Russian Federation 2015).

Med andre ord så vil ikke opphold i utland eller i andre russiske byer *i teorien* påvirke gyldigheten av tillatelsen, såfremt man orienterer skolen og følger regelverket.

7.5 KORRUPSJON INNEN HØYERE UTDANNING

Høyere utdanning i Russland er preget av korrupsjon, og det er relativt vanlig at det betales bestikkelser. Bestikkelsene dreier seg ofte om å betale for å få en bedre karakter, og/eller å betale ekstra for å komme inn på et universitet/høyskole (School of Russian and Asian Studies 2011; Rummyantseva & Denisova-Schmidt 2015).

I en artikkel fra tidsskriftet *International Higher Education* (Rummyantseva & Denisova-Schmidt 2015) forklares korrupsjon og bestikkelser i høyere utdanning i Russland med at fakultetene er under press fra universitetsadministrasjonen om å beholde antallet studenter. En del av bakgrunnen er nedgangen i fødselsraten i Russland siden 1990-tallet, som har medført færre søkere til universiteter. Offentlige universiteter mottar sin statlige støtte etter hvor mange studenter de har. Dersom de utviser studenter, må de returnere penger de har fått fra staten for disse studentene. Dette lar seg vanskelig gjøre ettersom pengene som regel allerede har gått til betaling av personell og andre kostnader. Det er vanskelig å få seg jobb i Russland i dag uten universitetsutdanning, og mange som i utgangspunktet ikke er kvalifisert, søker seg inn. Dette fører til en slags gjensidig avhengighet mellom universitetene og studentene, som bidrar til korrupsjon. I tillegg er universitetsansatte lavt lønnet, hvilket også bidrar til at de tar seg ekstra betalt dersom studenter tilbyr penger for fordelaktig behandling.

¹⁵ Utenlandske studenter i Russland kan reise til andre land enn sitt hjemland på flerreisevisumet.

8. REFERANSER

Skriftlige kilder

- Alinga Consulting Group (2014, 26. januar). *Students Can Now Get Work Permits*. Moskva: Alinga Consulting Group. Tilgjengelig fra http://www.acg.ru/english/students_can_now_get_work_permits [lastet ned 22. januar 2016]
- Angloinfo (u.å.). Work permit application. *Angloinfo*. Tilgjengelig fra <http://russia.angloinfo.com/working/work-permits/work-permit-application/> [lastet ned 12. januar 2016]
- Bershidskij, L. (2015, 15. juni). Why Russia Still Attracts Immigrants. *BloombergView*. Tilgjengelig fra <http://www.bloombergtview.com/articles/2015-06-15/why-russia-still-attracts-immigrants> [lastet ned 13. januar 2016]
- Denisova-Schmidt, E., Leontyeva, E., & Prytula, Y. (2014, 17. juni). *Corruption at Universities is a Common Disease for Russia and Ukraine*. Massachusetts: Harvard University. Tilgjengelig fra <http://ethics.harvard.edu/blog/corruption-universities-common-disease-russia-and-ukraine> [lastet ned 11. januar 2016]
- Den russiske ambassade i Oslo (u.å.a). *Generelt om visa til Russland*. Oslo: Den russiske ambassade i Oslo. Tilgjengelig fra http://www.norway.mid.ru/visa_01.html [lastet ned 12. januar 2016]
- Den russiske ambassade i Oslo (u.å.b). *Turistvisum*. Oslo: Den russiske ambassade i Oslo. Tilgjengelig fra http://www.norway.mid.ru/visa_02.html [lastet ned 12. januar 2016]
- Den russiske ambassade i Oslo (u.å.c). *Visum ved privatbesøk*. Oslo: Den russiske ambassade. Tilgjengelig fra http://www.norway.mid.ru/visa_03.html [lastet ned 12. januar 2016]
- Den russiske ambassade i Oslo (u.å.d). *Forretningsvisum*. Oslo: Den russiske ambassade i Oslo. Tilgjengelig fra http://www.norway.mid.ru/visa_04.html [lastet ned 12. januar 2016]
- Den russiske ambassade i Oslo (u.å.e). *Arbeids- og studievisum*. Oslo: Den russiske ambassade i Oslo. Tilgjengelig fra http://www.norway.mid.ru/visa_05.html [lastet ned 12. januar 2016]
- Den russiske ambassade i Oslo (u.å.f). *Transittvisum*. Oslo: Den russiske ambassade i Oslo. Tilgjengelig fra http://www.norway.mid.ru/visa_06.html [lastet ned 12. januar 2016]
- Dolgov, A. Russia wants to take more foreign students to build «pro-Moscow elites». *Moscow Times*. Tilgjengelig fra <http://www.themoscowtimes.com/news/article/russia-wants-to-take-more-foreign-students-to-build-pro-moscow-elites/519679.html>. [lastet ned 12. juli 2016]
- Edison TD (u.å.). *Russian Federation. Refugee Travel Document*. [s.l.]: Edison TD. Tilgjengelig fra <http://www.edisontd.net/> [lastet ned 12. januar 2016]

EdisonTD (Travel Documents) er en database med informasjon om reisedokumenter og andre reiserelaterte dokumenter fra nær sagt alle verdens land. Databasen er utviklet av nederlandske myndigheter i nært samarbeid med myndighetene i Canada, Australia, USA, De forente arabiske emirater (Dubai) og med Interpol.
- FMS (u.å.). *Pamjatka dlja inostrannykh grazhdan po oformleniju patenta [Guide for utenlandsk borger for registrering av patent]*. Moskva: FMS. Tilgjengelig via <http://spbgauctr.ru/Media/Default/Pages/%D0%9F%D0%B0%D0%BC%D1%8F%D1%82%D0%BA%D0%B0-%D0%B4%D0%BB%D1%8F-%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8B%D1%85-%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%B6%D0%B4%D0%B0%D0%BD->

[%D0%BF%D0%BE-%D0%BE%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%8E-%D0%BF%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B0.pdf](#) [lastet ned 13. juli 2016]

- GUVM, dvs. Generaldirektoratet for migrasjon (u.å.a). *Vydatsja razresjenija na vremennoe prozjivanie [Utstedelse av midlertidig oppholdstillatelse]*. Moskva: GUVM. Tilgjengelig fra <https://xn--b1ab2a0a.xn--b1aew.xn--p1ai/gosuslugi/item/12896/> [lastet ned 13. juli 2016]
- GUVM (u.å.b). *Vydatsja vida na zjitel'stvo [Utstedelse av oppholdstillatelse]*. Moskva: GUVM. Tilgjengelig fra <https://xn--b1ab2a0a.xn--b1aew.xn--p1ai/gosuslugi/item/12897/> [lastet ned 13. juli 2016]
- GUVM (u.å.c). *Statistitsjeskie svedenija po migratsionnoj situatsij v Rossijskoj Federatsii [Statistisk informasjon om migrasjonssituasjonen i den russiske føderasjon]*. Moskva: GUVM. Tilgjengelig fra https://xn--b1ab2a0a.xn--b1aew.xn--p1ai/about/activity/stats/Statistics/Statisticheskie_svedenija_po_migracionno [lastet ned 13. juli 2016]
- ICEF Monitor (2015, 30. september). Russia moving to expand international student recruitment. *ICEF Monitor*. Tilgjengelig fra <http://monitor.icef.com/2015/09/russia-moving-to-expand-international-student-recruitment/> [lastet ned 12. juli 2016]
- ICMPD, dvs. International Centre for Migration Policy Development (2005). *Overview of the migration systems in CIS countries*. Vienna: ICMPD. Ikke lenger tilgjengelig på nett.
- IRB, dvs. Immigration and Refugee Board of Canada (2011, 7. november). *Russia: requirements and procedures to obtain a temporary residence permit, a permanent residence permit, and citizenship through marriage*. Ottawa: IRB. Tilgjengelig via UNHCR Refworld <http://www.refworld.org/docid/5072b89c2.html> [lastet ned 4. desember 2015]
- Ivakhnyuk, I. & Iontsev, V. (2013, september). *Return Migration – Russia. CARIM-East Explanatory Note 13/16*. Firenze: European University Institute. Tilgjengelig fra http://www.carim-east.eu/media/exno/Explanatory%20Notes_2013-16.pdf [lastet ned 25. januar 2016]
- Johansen, P.A. (2016, 30. januar). Fiktive selskaper åpnet døren til Norge for syrere. *Aftenposten*. Tilgjengelig fra <http://www.aftenposten.no/nyheter/uriks/Fiktive-selskaper-apnet-doren-til-Norge-for-syrere-8338648.html> [lastet ned 1. april 2016]
- Kommersant (2014, 24. juni). Russia toughens migration policy for CIS citizens. *Russia Beyond the Headlines*. Tilgjengelig fra http://rbth.com/news/2014/06/24/russia_toughens_migration_policy_for_cis_citizens_37673.html [lastet ned 13. juni 2016]
- Korotkov, D. (2015, 13. oktober). Sirijtsy khlynuli v Peterburg [Syrere strømmer til St. Petersburg]. *Fontanka*. Tilgjengelig fra <http://www.fontanka.ru/2015/10/13/148/> [lastet ned 22. januar 2016]
- Lexology (2014, 23. mai). Foreigners to prove Russian language and civilisation knowledge to work or reside in Russia. *Lexology*. Tilgjengelig fra <http://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=69b79c2e-0fad-4ba9-a80f-901fe60734fa> [lastet ned 13. januar 2016]
- Landinfo (2016, 15. mars). *Asylsystemet, administrativ utvisning og tvangsutsendelser*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/3326/1/3326_1.pdf [lastet ned 4. april 2016]
- [Lov om administrative forseelser 2001] (2001, 30. desember). *Kodeks Rossijskoj Federatsii ob administrativnykh pravonarusenijakh [Den russiske føderasjons lov om administrative*

forseelser]. Tilgjengelig via Consultant.ru.

https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_34661/ [lastet ned 29. februar 2016]

- [Lov om innreise og utreise] (1996). *Federal'nyj zakon ot 15 avgusta 1996 g. N 114-F3 «O porjadke vyezda iz Rossijskoj Federatsii i vjezda v Rossijskoju Federatsiju»* [Føderal lov av 15. august 1996 g. N 114-F3 om prosedyrer for innreise og utreise av den russiske føderasjonen]. Tilgjengelig via Consultant.ru.
<http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc;base=LAW;n=191870;fld=134;dst=100000001.0;rnd=0.29458188032731414> [lastet ned 3. desember 2015]
- [Lov om lovlig status for utenlandsk borger] (2002). *Federal'nyj zakon ot 25 ijulja 2002 g. N 115-F3 O pravovom polozenii inostrannykh grazhdan v Rossijskoj Federatsii* [Føderal lov av 25. juli 2002 g. N 115-F3 om lovlig status for utenlandske borgere i den russiske føderasjonen]. Tilgjengelig via Consultant.ru.
<http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc;base=LAW;n=191888;fld=134;dst=100000001.0;rnd=0.678417680522293> [lastet ned 12. januar 2016]
- Lyubinskaja, D. (2014, 18. februar). Russian universities to change admission rules for foreign students. *Russia Beyond the Headlines*. Tilgjengelig fra http://rbth.com/society/2014/02/18/russian_universities_to_change_admission_rules_for_foreign_students_34313.html [lastet ned 22. januar 2016]
- Ministry of Education and Science of the Russian Federation (2015, 5. juni). *Employment for foreign students Tsogu is real*. Moskva: Ministry of Education and Science of the Russian Federation. Tilgjengelig fra <http://en.russia.edu.ru/news/2217/> [lastet ned 11. januar 2016]
- People's Friendship University in Russia (u.å.). *Migration, multiple visa, RF entry and exit rules*. Moskva: People's Friendship University in Russia. Tilgjengelig fra <http://www.rudn.ru/en/?pagec=1467> [lastet ned 11. januar 2016]
- Ryazan State Medical University (u.å.). *Registration of Foreign Citizens*. Moskva: Ryazan State Medical University. Tilgjengelig fra https://www.rzgm.ru/en/college_entrants/registration_foreign_citizens/ [lastet ned 11. januar 2016]
- Rumyantseva, N. & Denisova-Schmidt, E. (2015). Institutional Corruption in Russian Universities. *International Higher Education*, No. 82, s. 18-19. Tilgjengelig fra <file:///C:/Users/viko/Downloads/8871-14912-1-SM.pdf> [lastet ned 11. januar 2016]
- Russisk visumsenter i Norge (u.å.). *Visum*. Russisk visumsenter i Norge. Tilgjengelig fra <http://www.ifs-norway.com/main.php?id=visa-info&lang=no> [lastet ned 11. juli 2016]
- Sinelschikova, Y. (2014, 5. desember). Changes to migration regulations aim to legalize shadow workers. *Russia Beyond the Headlines*. Tilgjengelig fra http://rbth.com/arts/2014/12/05/changes_to_migration_regulations_aim_to_legalize_shadow_workers_42011.html [lastet ned 13. januar 2016]
- School of Russian and Asian Studies (2011, 8. august). *All Moscow's Bribes*. Moskva: School of Russian and Asian Studies. Tilgjengelig fra http://www.sras.org/all_moscow_bribes [lastet ned 11. januar 2016]
- St. Petersburg State University of Economics (u.å.). *Visa and migration issues*. St. Petersburg: St. Petersburg State University of Economics. Tilgjengelig fra <http://en.unecon.ru/admissions/exchange/visa-and-migration-issues> [lastet ned 11. januar 2016]
- St. Petersburg State Polytechnical University (u.å.). *Residence regulations in Russian Federation for international students*. St. Petersburg: St. Petersburg State Polytechnical University. Tilgjengelig fra http://imop-spbpu.ru/en/add_ed/rules_for_foreign_nationals [lastet ned 11. januar 2016]

- Wikipedia. *Main Directorate for Migration Affairs (Russia)* (sist endret 6. juni 2016). Tilgjengelig fra [https://en.wikipedia.org/wiki/Main_Directorate_for_Migration_Affairs_\(Russia\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Main_Directorate_for_Migration_Affairs_(Russia)) [lastet ned 13. juli 2016]

Muntlige kilder

- Diplomatkilde. Møte i Moskva november 2014.
- FMS, dvs. Den føderale migrasjonstjenesten. Møter i Moskva og St. Petersburg februar 2016.
 - FMS har senere blitt nedlagt og oppgavene har blitt lagt til et nytt direktorat, Generaldirektoratet for migrasjon (GUVM), underlagt innenriksdepartementet. Se fotnote 1 s. 7.
- HRW, dvs. Human Rights Watch. Møte i Moskva, februar 2016.
- Medformann i syrisk diasporaforening i St. Petersburg. Møte i St. Petersburg, februar 2016.
- Norsk utenriksstasjon i Russland. E-post juni 2016.
- Russisk ambassade i Oslo. E-post 13. juni 2016, 22. juni 2016.
- UNHCR Moskva. E-poster av 5. februar 2016, 25. februar 2016, 4. mars 2016, 5. mars 2016 14. mars 2016, 4. mai 2016, 6. juni 2016, 21. juni 2016.